

Update Revisie ROSA

30 augustus 2022

Brian Dommissie, projectleider

Aan: Standaardisatieraad, bijeenkomst 8 september 2022

1. Inleiding

In het projectplan Revisie ROSA dat in november 2021 is vastgesteld in de Standaardisatieraad is een product breakdown opgenomen waarin de werkpakketten en de verwachte resultaten aan het eind van het project op hoofdlijnen zijn beschreven. Ondertussen is het project in een afrondende fase en streeft ernaar om eind september het eindresultaat, een herziene ROSA, op te leveren. Dat resultaat zal zichtbaar zijn in de vorm van een nieuwe ROSA wiki.

In dit document wordt aangegeven waar het project staat en wat nog naar verwachting opgeleverd gaat worden voor eind september. Dit document is een actualisatie van een overzicht dat op verzoek van de Architectuurraad in juli is opgesteld en met hen gedeeld.

Zoals in het projectplan ook al is vermeld, de herziene ROSA zal zeker nog niet op alle plekken volledig gevuld of af zijn. Dat is de bestaande ROSA overigens ook niet. Daarom is ook voorzien dat we na beëindiging van de projectfase er nog een aantal "losse eindjes" zijn waar in de beheer- en onderhoudsfase nog gewoon aan doorgewerkt zal worden. De randvoorwaarden die daarvoor nodig zijn, zijn beschreven in de beheerdocumentatie (onderdeel werkpakket 6), welke op 24 augustus j.l. met het Quality Assurance-team reeds is afgestemd en door hen is geaccepteerd als noodzakelijk en werkbaar. In de Standaardisatieraad van 8 september presenteren we de opzet van de beoogde beheerorganisatie om daarop input en instemming te krijgen.

1.1. Inrichting van het beheer

Een nieuwe ROSA ketenreferentiearchitectuur en een vernieuwde wiki vraagt ook om een herziening van de bestaande beheerprocessen. Zeker omdat de samenhang met de sectorale referentiearchitecturen (FORA, MORA, HORA) een belangrijk speerpunt is geworden bij de opzet van de ROSA. Samenhang die vraagt om extra afstemming en werkzaamheden zowel aan de kant van de ROSA als aan de kant van de SRA's.

In de beheerorganisatie zijn nu de volgende gremia voorzien:

1. Werkgroep Samenhang ROSA-SRA's die stelselmatig werkt aan een betere samenhang tussen de architecturen zowel op organisatorisch als op technisch vlak.
2. Het Quality Assurance-team (QA-team) wordt gecontinueerd als een voorbereidend inhoudelijk overleg voor de Architectuurraad tav issues en wijzigingen in de ROSA (leden afkomstig van FORA, MORA, HORA en DUO en OCW). De rol van een dergelijk QA-team is tijdens het project als zeer constructief ervaren door alle betrokkenen. Er is meer tijd om bepaalde zaken wat dieper te bespreken wat uiteindelijk het advies richting de Architectuurraad ten goede is gekomen. De leden van het QA-team hebben aangegeven graag op deze wijze betrokken te willen blijven.

3. ROSA Beheerteam (met een vaste kern van 2-3 architecten) die vragen, wensen etc. vastleggen, overleggen voorbereiden en de ROSA aanpassen. Uiteraard is dit een continuering van het huidige beheer van de ROSA, maar wel zwaarder aangezet en procesmatig strakker geregeld gegeven het belang en het toenemende verwachte gebruik van de ROSA.
4. Redactieraad ROSA Begrippenmodel die verantwoordelijk is voor het beheer en doorontwikkelen van het ROSA Begrippenmodel. Twee eindredacteuren zorgen voor de voorbereiding, voorstellen en voor de aanpassingen in het model.

In het [beheermodel ROSA](#) zijn van deze gremia de scope, doelstellingen en deelnemers (plus welke inspanning van hen wordt gevraagd) uitgewerkt. Dit beheermodel gaat ook nog in de Architectuurraad van 13 oktober besproken worden. Dit kan leiden tot bijstelling op met name inhoudelijke onderdelen.

Uiteraard blijven de Architectuurraad en de Standaardisatieraad belangrijke stakeholders bij de ROSA en bij de samenwerking met de sectorale referentiearchitecturen:

- Architectuurraad is de inhoudelijk hoeder van de ROSA. Zij zullen de ROSA als geheel en aanpassingen daarop inhoudelijk beoordelen en goedkeuren. Ook bepalen zij de prioriteiten van de acties die op de backlog staan.
- De Standaardisatieraad wordt zoals nu ook het geval is bij grote wijzigingen en issues geïnformeerd.
 - Gegeven dat de ROSA en de samenhang tussen de architecturen een speerpunt in het jaarplan is, is de vraag of dit voldoende is.

2. Ter verdieping: stand van zaken (eind augustus 2022)

Het project is bezig met de laatste loodjes. Die wegen qua werkinspanning nog best zwaar in de zin dat het relatief veel werk nog is. Maar omdat de basis nu goed is neergezet hebben we goed zicht op wat af gemaakt kan worden (teksten schrijven of aanpassen, modellen definitief maken, navigatie maken en testen) en wat in concept wordt opgeleverd omdat de afstemming met externe partijen (werkgroepen, organisaties) nog gaande is.

Voor de geïnteresseerde lezer wordt in dit hoofdstuk een inhoudelijk overzicht gegeven van de stand van zaken van eind augustus 2022.

De opbouw van dit hoofdstuk en zijn paragrafen is als volgt:

- De status van de deliverables beschreven zoals dat eind augustus 2022 is.
- De nog te verwachten oplevering van de deliverables eind september.
- De losse eindjes (werk om op te pakken in de beheer- en onderhoudsfase).
- Toelichting op de mogelijke verschillen tussen oorspronkelijke product breakdown (die te vinden is in de bijlage van dit document) en de uiteindelijke uitwerking.

2.1. Metamodel ROSA en nieuwe opzet ROSA wiki

2.1.1. Status deliverables

- Nieuwe metamodel is opgeleverd en vastgesteld op 14 april in de Architectuurraad. Is raadpleegbaar in de [nieuwe wiki \(concept\)](#). Dit is incl. de input die vanuit het IV-domein Toegang is gekomen welke geleid heeft tot een aanpassing/uitbreiding van het metamodel.
- Alle modelentiteiten voorzien van definities en attributen (in samenwerking met uitwerking ROSA Begrippenmodel).
- Basisstructuur voor de nieuwe wiki is in concept neergezet en afgestemd met QA-team.

2.1.2. Nog op te leveren deliverables

- De complete structuur van de nieuwe ROSA wiki (pagina's, navigatie etc.) afronden en publiceren.
- De architectuurbeheeromgeving Archi opschonen door alle niet meer gebruikte onderdelen uit de bestaande ROSA te archiveren.

2.1.3. De losse eindjes

- In de wiki zullen er pagina's zijn die nog niet (volledig) gevuld zijn bijv. omdat er nog begeleidende teksten ontbreken (of nog niet gereviewd zijn) of bepaalde views nog niet gereed zijn.
- De publicatie in de wiki (navigatie, look-and-feel) is gebaseerd op het metamodel en vormt de basis voor de navigatie. In het gebruik zullen we waarschijnlijk ook andere invalshoeken tegen gaan komen die bepaalde gebruikers beter helpen om de ROSA te gebruiken. Die zullen incrementeel dan als zogeheten "viewpoints" aan de ROSA wiki worden toegevoegd.

2.1.4. Toelichting op verschillen

- Een aantal objecten in het metamodel hebben op basis van de reviews en input uit het QA-team en de Architectuurraad een andere benaming of invulling gekregen die beter aansluiten bij de belevingswereld van de beoogde gebruikers en de toepassing van die objecten.

2.2. Opzet en vullen ketendomeinmodel

2.2.1. Status deliverables

- Op basis van de modelentiteit Ketendomein (onderdeel metamodel) is een ketendomeinmodel opgesteld. Dit ketendomeinmodel kent nu vier ketendomeinen die het ordenen en ontsluiten van ketenprocessen maar ook voor een groot deel van (keten)voorzieningen ondersteunen. Het concept is gereviewd door het QA-team en is begin augustus gepubliceerd.
- Ketenprocessen rondom [toetsen en examineren](#) uitgewerkt (in concept). Is gereviewd door QA-team.
- Ketenprocessen rondom [aanbieden, verwerven en gebruiken leermiddelen](#) uitgewerkt (in concept). Is op hoofdlijnen gereviewd door QA-team.
- Uitgewerkte ketenprocessen in het ketendomeinmodel geplaatst en daarnaast ketenprocessen uit de huidige ROSA in het [ketendomeinmodel geplaatst](#) in zoverre die nog relevant en juist zijn (gereviewd door QA).

2.2.2. Nog op te leveren deliverables

- De reeds uitgewerkte ketenprocessen netter publiceren in relatie tot het ketendomeinmodel (nu is dit in concept al gedaan).
- Afronden en documenteren van ketenprocessen toetsen en examineren.
- Afronden ketenprocessen en documenteren rondom leermiddelen na review en aanvullingen van en vanuit de afspraak Distributie en Toegang en vanuit het ho.
- Samen met het QA-team een prio-lijst maken van de overige ketenprocessen uit het ketendomeinmodel die als eerste nog uitgewerkt moeten gaan worden.

2.2.3. De losse eindjes

- Uitwerken van ketenprocessen uit het prio-lijstje.

2.2.4. Toelichting op verschillen

- Vwb de duur van het project hebben we ons laten leiden door de volgende zaken:
 - Zijn er afspraken op Edustandaard die direct of indirect betrekking hebben op een ketenproces?

- Zijn er vanuit de onderwijs-community partijen die staan "te trappelen" om "hun" ketenproces netjes uit te werken en op te laten nemen in de ROSA. Dit heeft geleid tot een focus op met name de ketenprocessen rondom Leermiddelen (nieuwe ontwikkelingen bij SEM irt bestaande afspraak D&T, Edu-V) en Toetsen en examineren (vanuit CvTE en lopende AMIGO-trajecten gewenst).

Uitbreiding/aanpassing van het ketendomeinmodel wordt onderdeel van het beheer en onderhoud. Het ketendomeinmodel kan gaandeweg de beheer- en onderhoudsfase incrementeel gevuld (met ketenprocessen die uitgewerkt zijn) en mogelijk aangepast (nieuwe ketenprocessen en/of inzichten leiden tot een andere indeling, naamgeving etc.).

2.3. Integratie AMIGO-aanpak / ROSA Begrippenmodel

Dit onderdeel is geëvolueerd tot het opstellen van het ROSA Begrippenmodel.

2.3.1. Status deliverables

- Business case ROSA Begrippenmodel opgesteld op basis van wensen uit onder meer QA-team en daarbinnen de SRA's. In Standaardisatieraad besluit opgehaald (volgend op advies vanuit AR) ten aanzien het belang van deze ontwikkeling en de intentie om het Begrippenmodel te laten fungeren als semantische standaard voor het onderwijs.
- Opzet gemaakt van het inhoudelijk format voor het ROSA Begrippenmodel op basis van SKOS en Dublin core (vastgesteld in de AR).
- Toelichting op opzet Begrippenmodel opgesteld (incl. de uitgangspunten voor opname en voor het vullen van de attributen).
- Inventarisatie voor eerste vulling: DUO voor de RIO begrippen en begrippen af te leiden uit DUO Gegevenswoordenboek, Edukoppeling begrippenlijst, Begrippenkader Toegang, SLO begrippen.
- De begrippensets van Edukoppeling en Toegang uitgewerkt in SKOS-sjabloon conform de uitgangspunten.
- Eerste selectie gemaakt van alle architectuurbegrippen (waaronder modelentiteiten) die in de ROSA worden gehanteerd.
- Verkenning van tooling om het ROSA Begrippenmodel adequaat te kunnen beheren en te kunnen ontsluiten voor onder meer de SRA's.
- Verkenning van de meest adequate wijze van publiceren van het ROSA Begrippenmodel in de ROSA Wiki.

2.3.2. Nog op te leveren deliverables

- Reviewen van de begrippensets Toegang en Edukoppeling door de desbetreffende Edustandaard-werkgroepen (dit loopt tot half september).
- Verwerken van de RIO begrippen conform het SKOS-sjabloon en reviewen in werkgroep RIO. NB als dit niet nog niet via een synchronisatie kan met de infra van DUO dan wordt dit in eerste aanleg een deels handmatige actie.
- Alle architectuurbegrippen uit de ROSA die zijn geselecteerd conform SKOS-sjabloon vullen. Review door QA-team (deels al gebeurd).

2.3.3. De losse eindjes

- Relevante begrippen uit DUO Gegevenswoordenboek opnemen (afhankelijk van acties aan de kant van DUO om dit proces te synchroniseren). Dit zal ook gelden voor de RIO begrippen op termijn.
- SLO begrippen opnemen. SLO is bezig met een eerste slag maar zal dat naar verwachting nog niet hebben afgerond om eind september al te kunnen op te nemen in het Begrippenmodel.
- Begrippen die af te leiden zijn uit de modellen van afgeronde AMIGO-trajecten.

2.3.4. Toelichting op verschillen

- Bij de start van het project was de intentie om de relevante begrippen die in de AMIGO-trajecten op conceptueel, logisch en technisch niveau reeds waren uitgewerkt op te gaan nemen als begrippen in een begrippenmodel conform het zogeheten MIM-model. Vanuit het QA-team is toen gesteld dat er grote behoefte was om dit grondiger en breder aan te pakken omdat de SRA's bijv. graag aan zo'n begrippenmodel wilden refereren en niet ieder voor zich dit werk zou gaan uitvoeren. Hiermee is de scope van dit werkpakket veel breder geworden dan oorspronkelijk het plan was. De uitwerking van de begrippen die af te leiden zijn uit de modellen die in de AMIGO-trajecten zijn opgesteld, hebben hierdoor een iets lagere prioriteit gekregen.

2.4. Samenhang met sectorale referentiearchitecturen

2.4.1. Status deliverables

- Uitgangspunten voor samenwerking en samenhang ROSA en SRA's.
- Inhoudelijke verdieping op de metamodellen van de ROSA en de verschillende SRA's. Verschillenanalyse uitgevoerd en daarna voorstellen opgesteld om die verschillen te verkleinen en/of op te heffen.
- Opzet en eerste afspraken voor effectieve samenwerking tussen de referentiearchitecturen en de ROSA. Tijdens een werksessie is de wens uitgesproken dat men een werkgroep wil oprichten waarin vertegenwoordigers van de SRA's en ROSA kennisdelen en doorontwikkeling op elkaar afstemmen richting de gezamenlijke visie.
- Publicatie van de eerste resultaten en achtergrond op de wiki: https://rosa2.wikixl.nl/index.php/ROSA_in_context

2.4.2. Nog op te leveren deliverables

- Opstellen van een gezamenlijke visie en roadmap (in september wordt hier de eerste aanzet voor gemaakt met alle stakeholders).
- Beschrijven van de samenhang op de gebieden begrippen, applicatiegedrag, bedrijfsgedrag en informatiemodellen.
- Beheerproces gericht op het synchroon houden van zaken in de ROSA met die van de SRA's.
- ROSA wiki actualiseren, begrippen inbrengen bij ROSA Begrippenmodel en vice versa.

2.4.3. De losse eindjes

- Het daadwerkelijk refereren/koppelen van de SRA's aan de ROSA ligt weliswaar buiten de scope van het project, maar de intentie is wel om dit proces vanuit de ROSA actief te blijven ondersteunen. In de visie en roadmap moet dit verder geconcretiseerd worden. In de beheer- en onderhoudsfase is voor de samenwerking hierin voorzien door het instellen van de werkgroep Samenhang ROSA-SRA's.

2.4.4. Toelichting op verschillen

- De SRA's hebben het beste zicht op hun gebruikers, dus het uitvoeren van een SWOT-analyse is zo gedeeltelijk naar de SRA's verschoven. Om samenhang tussen de onderwijs-referentiearchitecturen in kaart te brengen, is een analyse gedaan waaruit het soort viewpoints dat de onderwijs-referentiearchitecturen afdekken voortkwamen (dit bleken te zijn Begrippen, Applicatiegedrag, Bedrijfsgedrag en informatiemodellen). We zijn tijdens twee uitgebreide werksessies met vertegenwoordigers van de SRA's in discussie gegaan om te bepalen of deze viewpoints inderdaad dezelfde concerns adresseren en zijn tot de conclusie gekomen dat dit waarschijnlijk het geval is. De ROSA is de plek waar

deze concerns vanuit de verschillende SRA's bij elkaar komen. De SRA's zijn dan ook belangrijke directe stakeholders van de ROSA. Door bij het beheerproces van de ROSA blijvend deze partijen te betrekken via de werkgroep Samenhang ROSA-SRA's maar ook via het continueren van het QA-team (waarin de SRA's ook vertegenwoordigd zijn), zullen daarmee ook de belangen van deze belangrijke stakeholders van de ROSA blijvend worden meegenomen in het onderhoud en de doorontwikkeling van de ROSA.

2.5. Gemeenschappelijke infrastructuur

2.5.1. Status deliverables

- [IV-domein Toegang](#) uitgewerkt in concept.
- Start gemaakt met uitwerking IV-domeinen [IBP](#) en gegevensuitwisseling zoveel mogelijk conform de aanpak die voor Toegang is gekozen.
- Inventarisatie van ketenvoorzieningen die met prioriteit opgenomen moeten worden in de ROSA afgerond incl. criteria voor opname in de ROSA en beschrijvingsformat plus spelregels. Inventarisatie mede op basis van input uit QA-team.
- Ketenvoorzieningen zijn in ROSA opgenomen, voorzien van beschrijvingen gebaseerd op de bronnen (websites van eigenaren, beheerders) en van de attributen uit het beschrijvingsformat. De ketenvoorzieningen zijn ook ingedeeld conform de ketendomeinen en IV-domeinen om publicatie en vindbaarheid te ondersteunen (<https://rosa2.wikixl.nl/index.php/Ketenvoorzieningen>). Indeling gereviewd in QA-team.
- De bestaande lijst referentiecomponenten uit de huidige ROSA gedeeltelijk opgeschoond en aangevuld.
- Concept voor de uitwerking van ketendrivers, ketendoelen, principes en ontwerpvaardigheden opgesteld, moet nog worden verfijnd en voorgelegd voor review.

2.5.2. Nog op te leveren deliverables

- IV-domein Toegang afronden en documenteren nav de laatste versie Architectuuraanpak Toegang zullen ook nog een plek gaan krijgen
- IV-domeinen IBP en Gegevensuitwisseling zoveel mogelijk afronden, maar in ieder geval met QA team reviewen en gereed maken voor review door werkgroepen.
- Uitwerkingen Ketenvoorzieningen laten reviewen door product owners en/of experts (voor een deel al gebeurd).
- Alle relaties nalopen van de ketenvoorzieningen en die waar nodig aanpassen.
- Lijstje van ketenvoorzieningen waarover twijfels zijn voorleggen aan indiener en dan bepalen of die ook opgenomen moeten worden.
- De referentiecomponenten afronden. In de eerste formele publicatie van de nieuwe ROSA zullen alleen referentiecomponenten opgenomen worden die een relatie hebben met andere objecten in het metamodel (ketenprocessen, voorzieningen, IV-domeinen etc.).
- Zorgen voor beschrijvende teksten bij bepaalde views, zorgen voor eenduidig gebruik van begrippen in de modellen en beschrijvingen in samenhang met het ROSA Begrippenmodel.
- Uitwerking van alle onderdelen publiceren in de wiki (deels al gebeurd als concepten en/of werkversies).

2.5.3. De losse eindjes

- Uitwerking van IV-domeinen IBP en Gegevensuitwisseling zullen nog niet geheel af cq gereviewd zijn. Zal ook gelden voor Toegang als de werkgroep Toegang zeker als die in september nog met ingrijpende aanpassingen komt in de architectuuraanpak.
- Toevoegen van nieuwe patronen binnen de IV domeinen, zoals voor Mandateren. Deze patronen zijn nog niet uitgewerkt door de werkgroep.

- Ketenvoorzieningen die een lagere prio hebben gekregen gaan toevoegen en uitwerken.
- Idem voor de referentiecomponenten.
- Reviewcommentaar verwerken.

2.5.4. Toelichting op verschillen

- IV-domeinen en patronen binnen de IV-domeinen zijn toegevoegd aan dit werkpakket. Deze bestonden nog niet als zodanig in de huidige ROSA, de wel bestaande relevante informatie was bovendien versnipperd en daardoor moeilijk vindbaar.
- De uitwerking en het beheer van begrippen ligt nu primair bij het ROSA Begrippenmodel (werkpakket 3), vanuit dit werkpakket wordt input en review geleverd en zorggedragen dat de begrippen uit het ROSA Begrippenmodel ook gehanteerd in de andere deliverables.

2.6. Opstellen beheerproces

2.6.1. Status deliverables

- Analyse huidige procedures: uitgevoerd
- Eenduidige beschrijving van de beheerprocedure, inclusief uitgangspunten, principes en ontwerp-kaders en taak-, en rolverdeling voor beheer van de ROSA incl. de wiki.
- Beheerproces plus de daarbij benodigde actoren/gremia. Opzet afgestemd met QA-team.
- Analyse van huidige werkwijze bij updates.
- Onderbouwde keuze voor OTAP, OP, OAP, AP of P.
- Beproefde technische infrastructuur.
- Eenduidige beschrijving van de werkwijze vastgelegd in een (intern) beheerdocument (in uitvoering)
 - Werkwijze wijzigingen van de ROSA-wiki is opgesteld ([link](#)).
 - Werkwijze synchroniseren Archimate-modellen > ROSA-wiki is opgesteld ([link](#), [link](#)).

2.6.2. Nog op te leveren deliverables

- Afronden van de beheerprocedure, inclusief uitgangspunten, principes en ontwerp-kaders en taak-, en rolverdeling voor beheer van de ROSA incl. de wiki
- Goedgekeurd beheerproces
 - Gepubliceerde beheerprocedure voorgelegd aan QA-team op 24 augustus, Standaardisatieraad 8 september; en aan tussentijdse Architectuurraad op 8 september.
- Eenduidige beschrijving van de werkwijze vastgelegd in een (intern) beheerdocument
 - Werkwijze synchroniseren ROSA begrippenmodel (ROSA-wiki > Archimate-modellen)
 - Afspraken over naamgeving en inrichting e.d. in de Archimate-modellen.
 - Alle deelproducten geïntegreerd publiceren op de wiki (enkel zichtbaar na inloggen op wiki).

2.6.3. De losse eindjes

- Synchronisatie met Sectorale Referentie Architecturen. (Zie 4.3)
- Onderbouwde keuze voor OTAP, OP, OAP, AP of P heeft vooralsnog geen hoge prioriteit gekregen, maar kan in de beheerfase alsnog worden uitgevoerd.

2.6.4. Toelichting op verschillen

- Onderbouwde keuze voor OTAP, OP, OAP, AP of P heeft vooralsnog geen hoge prioriteit gekregen. Voor de duur van het project voldeed [de kopie die is gemaakt van de oude ROSA-wiki](#) als acceptatie-omgeving. Vandaaruit is de nieuwe ROSA-wiki opgebouwd.